

JAKOB HORN (1935–2009)

Pro memoriam

Iztekla se je življenjska pot našega prijatelja, kolega in enega najvidnejših strokovnjakov v izobraževanju odraslih na svetu, Jakoba Horna. Pri naši reviji se ga spominjamo še s posebno hvaležnostjo, saj nas je pred 16 leti spodbujal, da ustanovimo prvo slovensko revijo za izobraževanje odraslih. Kot direktor Inštituta za mednarodno sodelovanje pri Zvezi ljudskih visokih šol Nemčije (DVV) v Bonnu nam je tudi finančno omogočil, da je naša revija leta 1995 res začela izhajati in se razvila v današnjo podobo. Zato ga štejemo za očeta naše revije. Z zanimanjem jo je spremljal vsa nadaljnja leta izhajanja.

Jakob Horn je bil poseben človek, večer optimist z ljubeznivim nasmeškom, kar pa ni okrnilo njegove resnosti, doslednosti, odločnosti in odgovornosti. Ljudi je imel rad in verjel je, da lahko znanje marsikaj na svetu spremeni in izboljša. V vsakega človeka se je znal vživeti ne glede na stan, izobrazbo, starost ali kulturo. Z ljudmi se je sporazumeval na prijeten način in povsod je bil priljubljen. Podpiral je rešitve in se ni vdajal problemom. V kritičnih situacijah je vedno našel konstruktivne rešitve. S svojim enkratnim talentom za komuniciranje je vzpostavljal in razvijal stike na vseh ravneh od vlad do preprostih ljudi. S svojo osebnostjo je obarval tudi odnose na inštitutu. Negoval je kolegialnost in medsebojno sodelovanje. Osebnost se je zanimal za vsakega sodelavca inštituta in jim neumorno dajal novih navdih. Uve-

del je »sobo za osebno iniciativo« in spodbujal odprto komunikacijo. V prijetnem ozračju in ob dobrih odnosih so sodelavci delali še z večjo vnetostjo in odgovornostjo. Tudi v odnosih s sodelavci po svetu je izžareval toplino, domačnost, zaupanje, spoštovanje in osebni interes. Umikal se je togim formalnostim, čeprav je vzdrževal profesionalno raven, ekspertna znanja in praktične kompetence. Izžareval je resnost in natančnost. Ni se bal jasno izraziti svojega mnenja tudi v najbolj polemičnih za-

devah. S sproščenim vedenjem, upoštevanjem drugih in spoštovanjem do sogovornika se mu je vedno uspelo izogniti sovražnosti, tudi v najbolj občutljivih situacijah pri stikih z različnimi kulturami. Če je zaslutil, da je potrebno več formalnosti, je sproščeni ton takoj prilagodil. Lahko bi rekli, da je bil pravi človek v pravem času na pravem mestu.

Še vedno se nam zdi, da se bo s svojim dobrohotnim izrazom na obrazu pojavil na vratih. Težko sprejmemo resnico, da je odšel za vedno.

Rodil se je leta 1935 v družini nemške manjšine v Bački v Vojvodini. Po drugi svetovni vojni so ga skupaj s sorodniki in člani manjšine odpeljali v taborišče blizu doma. Leta 1947, ko je večina sorodnikov zaradi lakote in bolezni že pomrla, se mu je skupaj z dvema mlajšima sestrama posrečilo pobegniti iz taborišča in se čez Madžarsko prebiti v Avstrijo. Tam je začel kot 12-letni deček obiskovati šolo. Bister in prezgodaj dozorel otrok je v šoli hitro napredoval. V enem letu je izdelal po dva razreda. S trdim delom in pomočjo drugih je končal gimnazijo in odšel na študij prava, ekonomije in političnih ved v München in nato v Berlin. Zelo aktivno je deloval v študentski organizaciji in postal eden od njenih vodilnih funkcionarjev.

Po diplomi se je najprej zaposlil kot vodja oddelka za tuje študente pri Frei Universität Berlin. Veliko je potoval in si pridobival mednarodne izkušnje. Leta 1971 se je kot koordinator in svetovalec za Latinsko Ameriko pridružil Zvezi ljudskih visokih šol Nemčije. Že naslednje leto je postal namestnik direktorja oddelka za izobraževanje odraslih v deželah v razvoju, ki je kasneje prerastel v Inštitut za mednarodno sodelovanje. Leta 1975 je prevzel mesto direktorja inštituta in ostal na tem položaju 24 let (do upokojitve leta 1999). Ko je padel berlinski zid in so se odprla vrata v Vzhodno in Srednjo Evropo, je takoj ustanovil izpostavo DVV za pospeševanje izobraževanja odraslih na Madžarskem. Z ženo sta se preselila v Budimpešto, kjer je izpostavo uspešno

sam vodil od leta 1990 do 1995. Za zasluge mu je madžarska vlada podelila najvišje nacionalno priznanje za kulturo.

Na inštitutu je že na začetku postavil temeljna načela programov za mednarodno sodelovanje. Izhajal je iz pomena izobraževanja odraslih, partnerstva, socialne odgovornosti in boja proti revščini. Ta načela so še danes temelji mednarodnega delovanja inštituta. V začetku 70. let je inštitut začel izdajati pomembno publikacijo »Izobraževanje odraslih in razvoj« v več jezikih. Še danes je to najbolj razširjena večjezična publikacija o izobraževanju odraslih v svetu. Inštitut je podpiral ustanavljanje regionalnih organizacij za izobraževanje odraslih v Evropi, Aziji, Afriki in Ameriki ter s tem ustvarjal možnosti za sodelovanje. Podpiral in aktivno je sodeloval z Mednarodnim svetom za izobraževanje odraslih (International Council for Adult Education, ICAE) in je bil več mandatov član njegovega izvršnega odbora. Na svetovnih kongresih je bil ena od osrednjih osebnosti. Na svetovni konferenci Unesca je bil velik zagovornik pomena vseživljenjskega izobraževanja kot podlage za življenje v novi informacijski družbi.

Veliko se je posvečal tudi delu v praksi. Deloval je v državah vzhodne Afrike (Somalija, Etiopija in Sudan) in usposabljal domače izobraževalce odraslih. Pri sodelovanju z Latinsko Ameriko se je najbolj posvečal Kolumbiji. Povsod se je trudil, da je podprl domače partnerske organizacije. V več državah je odprl projektne pisarne DVV. Inštitut za mednarodno sodelovanje je pod njegovim vodstvom postal ena najvidnejših gonilnih sil za razvoj izobraževanja odraslih v svetu. S svojim optimizmom in vztrajnim delom je dokazal, da tudi »nemogoče« postane »mogoče«. Izobraževalni in razvojni projekti, ki so jih zastavili tudi v najbolj nerazvitih okoljih drugih celin, so imeli vidne dosežke. S tem pa je rasla tudi družbena moč inštituta na svetovni ravni.

Njegov ožji sodelavec Michael Samlowski, ki je vodil projekte izobraževanja odraslih v Latinski Ameriki, se Jakoba Horna spominja takole: »Ena

najpomembnejših Jakobovih lastnosti, če ne najbolj izstopajoča, je bila zanesljivost. Predan stvari je vedno držal besedo. Ko smo potrebovali njegovo podproro, smo jo vedno dobili. Sodelavci po svetu smo čutili, da imamo brezpogojno podporo inštituta. Temeljni kamen Jakobove filozofije je bil, da je trajno sodelovanje možno le na podlagi zaupanja in fair odnosov. Zato smo poskušali to uresničevati tudi s tujimi partnerji na drugih celinah. Pozornost in skrb, ki ju je namenjal sodelavcem in kolegom, sta segli daleč prek nalog delovnega mesta in delovnih odnosov. Imel je posebno sposobnost, da se je zanimal za ljudi okrog sebe, in je zaznal tudi njihove zasebne skrbi in težave. Dejavno se je vključil v reševanje, če so denimo v Evropi zašli v težave otroci naših tujih partnerjev ali če se je družina spopadala s težko boleznijo.« (Michael Samlowski, Remembering Jakob Horn, v knjigi *Adult Education and Development*, št. 72, 2009: 21–22)

Kot dolgoletni direktor Inštituta za mednarodno sodelovanje DDV je spremljal spremenjanje političnih sistemov, a je projekte izobraževanja odraslih in razvoja zavaroval pred političnimi vplivi. Na vodilnem mestu je imel vedno jasno lestvico prioritet inštituta, čeprav je priznaval pomen vsem nalogam.

Inštitut praznuje letos 40-letnico svojega obstoja. V tem času je veliko pripomogel k povečanju vplivnosti in ugleda Nemčije v svetu. Jakob Horn

pa je postavil temelje za delovanje inštituta in mu dal podobo, pod katero deluje še danes. Inštitut še danes zagotavlja možnosti, da se mednarodnih konferenc za izobraževanje odraslih (v Unescu, pri Mednarodnem svetu za izobraževanje odraslih in drugih mednarodnih organizacijah) lahko udeležijo tudi strokovnjaki iz manj razvitih držav. Dajal je prednost posamičnim bilateralnim projektom inštituta s posameznim tujim partnerjem na nacionalni ravni. S tem je zagotovljen večji uspeh projekta, ker se lahko prilagodi konkretnim lokalnim razmeram, in tudi sodelovanje je bolj pregledno in intenzivnejše.

Eden takih bilateralnih projektov je bilo tudi sodelovanje med Slovenijo in Inštitutom za mednarodno sodelovanje pri ustanavljanju prve slovenske revije za izobraževanje odraslih, Andragoških spoznanj. Jakob Horn se je zapisal v zgodovino razvoja andragoške teorije in prakse pri nas.

Pogrešali bomo prijatelja, strokovnjaka in svetovalca. Slava mu.

Z veliko vedoželjnosti je odkrival druge kulture, jezike, državne strukture, ljudi na drugih celinah. Prepričan je bil, da bi bilo veliko manj problemov, če bi imeli ljudje dovolj znanja. In temu je posvetil svoje življenje. Nikoli ni obsojal drugih, tudi za najtežja doživetja svojega otroštva ne. Vse je poskušal razumeti in si razložiti.